

Изх. № 31/23.08.2023 г.

ДО
МИНИСТЕРСТВО НА ЕНЕРГЕТИКАТА
zidze@me.government.bg

СТАНОВИЩЕ

на Българска национална асоциация „Активни потребители“

ОТНОСНО: *проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката*

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА,

С настоящото становище Българска национална асоциация „Активни потребители“ (БНААП) представя своите бележки във връзка с предоставения за обществено обсъждане проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката (по-нататък законопроектът).

I. Някои по-обща бележки.

Както е известно, законопроектът **въвежда разпоредбите** на Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския Парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно общите правила на вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС, което според нас е **крайно наложително, но и закъсняло във времето**.

Споделяме и становището, че с предложените изменения и допълнения в представения за обсъждане законопроект се цели изпълнение на Реформа „Либерализация на пазара на електроенергия“ (C4.R8) и изпълнение на Реформа „Разработване на дефиниция и критерии за "енергийна бедност"“ (C4.R3) от Плана за възстановяване и устойчивост на Република България (НПВУ).

Веднага следва да отбележим, че приветстваме включването на конкретните разпоредби относно цитираните реформи – по-специално относно дефиницията и критериите за „енергийната бедност“; регламентацията на дефиницията и условия за потребители, които могат и да произвеждат енергия и за т.н. „граждански енергийни общности“. Категорично заявяваме обаче, че това са **крайно закъснели мерки**, особено що се отнася до регламентацията в правния мир на дефиниции, процедури, критерии и правила относно процеса на либерализация на електроенергийния пазар и специално,

относно понятието и явлението „енергийна бедност“ в нашите български условия. Ето защо настояваме за политическа воля и за успешно приключване на законодателния процес за ясно дефиниране на „енергийната бедност“, доколкото това явление, за съжаление, обхваща една немалка част от българските домакинства.

На следващо място, доколкото Законът за енергетиката урежда обществените отношения, свързани с осъществяването на дейностите по производство, внос и износ, пренос, разпределение, съхранение на електрическа и топлинна енергия и природен газ, пренос на нефт и нефтопродукти по тръбопроводи, търговия с електрическа и топлинна енергия и природен газ, както и правомощията на държавните органи по определянето на енергийната политика, регулирането и контрола, то този закон се явява като **основен в сферата на енергетиката** и следва промените в него да са в тясна връзка и да намерят конкретното проявление и регламентация в Закона за енергията от възобновяеми източници, например.

Прави впечатление, че в разглеждания законопроект се въвеждат нови понятия, като „граждански енергийни общности“ и „активен клиент“ (пар.18, чл.92б и чл.92в), които в значителна степен са обвързани с регламентацията относно правата и задълженията на краен клиент, който съгласно Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ) може да произвежда за собствени нужди енергия от възобновяеми източници (чл.25а и сл. от ЗЕВИ). Не откриваме обаче каквато и да е връзка между законопроекта и сега действащите и посочени по-горе разпоредби в ЗЕВИ. Въпросът е, ако проектозаконът в този му вид бъде приет и влезе в сила, каква ще е съдбата на действащите по тази материя разпоредби в ЗЕВИ. И не следва ли в законопроекта да се направи връзка или най-малкото уеднаквяване на терминологията в двата законови акта.

Освен това, предлагаме внимателно да се обмисли възможността за използване на понятие „произвеждащ потребител“ (prosumer) вместо „активен клиент“. Съгласни сме, че буквалният превод от английски на понятието „active customers“, използван в Директива 2019/944 е „активен клиент“. В същото време твърдим, че понятието „произвеждащ потребител“ е все по-често срещащо се понятие, което широко се използва в публичната реч, дава ясно разграничение между клиент, който изцяло потребява без участие в производството и такъв, който остава потребител, но едновременно с това е и производител.

В най-тесния смисъл на думата „произвеждащите потребители“ са онези лица, институции или малки предприятия, които произвеждат, но и потребяват енергия. В по-широк смисъл понятието „произвеждащи потребители“ обхваща всички онези производители-потребители, които активно участват в енергийната система, в т.ч. като помагат за стабилизиране на мрежата, например като използват своите акумулатори. Произвеждащите потребители могат да действат индивидуално или колективно, например като се включат в енергийни общности/кооперации и т.н..

II. Някои конкретни предложения.

1.Относно пар.18, чл.92б и чл.92в от законопроекта, съдържащи разпоредбите за „краен клиент“ и „граждански енергийни общности“.

Така разписани, разпоредбите звучат декларативно и общо, възможно е да предпоставят различни интерпретации при прилагането им в практиката и вероятно не биха

били работещи особено що се касае до правилата за това как реално ще се създадат условия за включване на потенциалните „активни клиенти“ и техни формирования или специално създадени „граждански енергийни общности“ в процеса на производство, съхранение, потребление и продажба на добитата от тях енергия. Ако това е по общия законов ред, който е идентичен с този за създаване на една ВЕЦ например, то тези разпоредби очевидно ще са неработещи. Изразяваме нашето съмнение, че една толкова нова материя може да бъде регулирана само с по един член в проектозакона. Ако пък правилата за създаване, ролята и функциите на крайните клиенти и на енергийните общности ще се регулират с подзаконови актове, не съществува ли риск да се блокира процеса на създаване и функциониране на тези правни субекти?

1а. Във връзка с това предлагаме, в законопректа да се:

- разпишат, въведат и с това да се гарантира провеждането на ясна държавна политика относно прилагането на **механизми за намаляване на административната и финансова тежест** относно осъществяваните по закон от „активните клиенти“ дейности, включително чрез прилагането на **нетно отчитане и виртуално нетно отчитане** на произведената от тях енергия;

- регламентира и законово се гарантира прилагането на **административни и финансови механизми за подпомагане на дейностите** по проектиране, изграждане и експлоатация на съоръжения и инсталации за производство на енергия, в т.ч. от възобновяеми източници, които ще се използват от „активни клиенти“/произвеждащи потребители на територията на дадена община, в това число в общински обекти или от „енергийни общности“ в т.ч. за производство на енергия от възобновяеми източници, с участието на съответната община и проекти за обслужване на тези процеси на едно гише.

- регламентират задълженията на органите на държавната власт и органите на местното самоуправление да осигуряват периодично на своите Интернет страници и по друг подходящ начин на **предварителна и пълна информация относно необходимите процедури и тяхната последователност**, включително приложимите **срокове**, както и относно **необходимите документи** във връзка с предстоящи програми и проекти, които дават възможности за крайните клиенти да участват в процесите за превръщането им в „активни клиенти“/произвеждащи потребители/. Само чрез точно и ясно разписани правила за ролята на отделните държавни органи (министерства, областни управители и др.) и органите на местното самоуправление ще се гарантира **по-добрата информираност на гражданите и домакинствата** и ще се насърчава тяхната активност за превръщането им в произвеждащи потребители – „активни клиенти“.

- регламентират задълженията на държавните органи и органите на местно самоуправление да се ангажират с **разработване на схеми за подпомагане производството и потреблението на електрическа енергия от „активни клиенти“/произвеждащи потребители и енергийни общности** в т.ч. и от възобновяема енергия.

1б. В разпоредбите на чл.92в, ал.2, т.3, ал.3 и ал.4, пар.18 от законопроекта следва ясно да се регламентира, че:

- „активните клиенти“/произвеждащи потребители **запазват всички права**, които имат като крайни клиенти на електрическа енергия съгласно приложимото законодателство;

- по отношенията на „активните клиенти“/ произвеждащи потребители **не се прилагат**

допълнителни и отежняващи такси и процедури, различни от приложимите такси и процедури за крайни клиенти или производители на електрическа енергия;

- енергийна инсталация на „активен клиент“/произвеждащ потребител **може да се притежава или управлява от трета страна** по отношение на монтажа, експлоатацията, включително измерването и отчитането на електрическата енергия, и поддръжката, при условие, че третата страна продължава да бъде обвързана от указанията на произвеждащия потребител и с това не се заобикаля закона. Следва ясно да се заяви, че **третата страна не се счита за производител или „краен клиент“**/произвеждат потребител на електрическа енергия.

2. Относно средствата за дистанционно отчитане на ползваната енергия.

Както е известно, в § 75 от ПЗР на Закона за енергетиката при поредното му изменение през 2021 г. , беше заявено, че до 1 януари 2027 г. монтираните средства по чл. 140, ал. 1 от Закона за енергетиката, които не са с възможност за дистанционно отчитане, следва да се преустройват така, че да осигуряват възможност за дистанционно отчитане, или се заменят със средства с дистанционно отчитане.

Напомняме, че това е разпоредба с много широк обхват на засегнатите лица – крайни клиенти, тя е действаща и към момента, представлява сериозна финансова тежест за домакинствата и съществува риск да не бъде успешно реализирана в посочения срок.

Ето защо, използваме възможността за пореден път да обърнем внимание на държавните органи за необходимостта в закона, в случая в разглеждания законопроект, изрично да се посочи ангажиментът на **държавата да осигури безвъзмездно или в някакво процентно самоучастие от страна на отделните домакинства** на средствата за закупуване на интелигентни системи за измерване на потребената енергия – електрическа, газова, топлоенергия и т.н. /в т.ч. уреди за дистанционно отчитане на потребената вода, електрическа, топлинна, газова енергия.

Възприемаме **диференцирания подход** – например, спрямо домакинствата в положение на енергийна бедност и/или уязвими клиенти за снабдяване на електрическа енергия държавните органи да гарантират безвъзмездна подмяна на съответните уреди за дистанционно отчитане. Относно останалите крайни клиенти могат да се приложат механизми за процентно финансово самоучастие или 100% самоучастие.

С уважение,

Богомил Николов

Изпълнителен директор на БНААП

